

ORGANITZACIÓ I DISCIPLINA COMUNISTA

De «Prometeo», n. 5—1924, traduït per «El Comunista»

Apartat de Correus 52076 - 28080 Madrid - Estat Espanyol - pcielcomunista@gmail.com

Premissa de la qüestió

Els problemes inherents a les relacions de la vida interna dels partits revolucionaris es presenten de viva actualitat per la recent i important discussió mantinguda en el si del Partit Comunista Rus, i perquè es reproduïxen tant en tota la polèmica comunista amb altres moviments que es reclamen al proletariat, com en els debats interns sobre els casos de desacord i de crisis particulars de la nostra organització comunista internacional.

D'altra banda, la qüestió ve plantejada de manera errònia, contraposant els dos criteris de la dependència mecànica centralista i de la democràcia majoritària. La qüestió per contra es planteja amb mètode dialèctic i històric, i per a nosaltres marxistes no tindria cap sentit un **«principi»** tant centralista, com a democràtic, que es volgués presentar com a norma prejudicial d'on s'ha de partir obligatòriament per resoldre el problema.

En un dels nombres de la revista *Rassegna Comunista* es va publicar un article sobre el **«principi democràtic»**, considerant l'aplicació ja sigui en l'Estat com en les organitzacions sindicals i polítiques, i desenvolupant la demostració que per nosaltres tal principi no té cap mena de subsistència, mentre pot parlar-se tan sols d'un mecanisme de democràcia numèrica i majoritària que pot ser convenient, per certs organismes, en certes situacions històriques, introduir-ho o no introduir-ho.

Està implícita en el pensament marxista la crítica de la ostentosa il·lusió majoritària segons la qual, la via justa està sempre indicada per la confrontació entre les xifres d'una votació en la qual tot individu tingui el mateix pes i la mateixa influència. I aquesta crítica del criteri majoritari pot arribar a rebutjar-ho com a il·lusori no només en el monumental engany de l'estat burgès parlamentari sinó també per al funcionament de l'estat revolucionari, i fins i tot en el si d'organismes econòmics proletaris i del nostre mateix partit, salvada sempre l'eventualitat d'haver-ho adoptat en la pràctica mancant una millor convenció

organitzativa. Ningú més que nosaltres, marxistes, reconeix la importància de la funció de les minories organitzades i l'absoluta necessitat en les fases de la lluita revolucionària, que la classe i el partit que la condueix funcionin sota l'estricta direcció de les jerarquies de la pròpia organització i amb la més sòlida disciplina.

L'exercici així alliberat de tot perjudici de caràcter igualitari i democràtic, no obstant això, no ha de conduir a posar a la base de la nostra acció un nou perjudici que sigui la negació formal i metafísica del primer. Ens reclamem en tal propòsit a quant havíem escrit en la primera part de l'article sobre la qüestió nacional (nº 4 de **«Prometeu»**) sobre la manera de plantejar-nos els grans problemes del comunisme.

Que en la pràctica el mecanisme organitzatiu i la regla de funcionament intern dels partits comunistes sigui una línia intermèdia, per així dir-ho, entre l'absolut centralisme i l'absoluta democràcia, resulta de la mateixa expressió de **«centralisme democràtic»**, que es repeteix en els textos de la Internacional, i és recordat oportunament en la coneguda carta del company Trotski que ha suscitat grans discussions entre els companys russos.

Diem ràpidament que com no creiem poder demanar les solucions als problemes revolucionaris dels principis abstractes tradicionalistes ja sigui de llibertat, com d'autoritat, igualment poc ens satisfà l'expedient de trobar la nostra resposta a través d'una espècie de barreja dels dos termes esmentats considerats gairebé com a ingredients fonamentals a combinar entre ells.

La posició comunista en els problemes d'organització i de disciplina ha de, segons nosaltres, resultar molt més completa, satisfactòria i original. Per indicar-la en síntesi (bé fent comprendre que estem contra tot criteri de federalisme autonomista i acceptem el terme de centralisme quan té valor de síntesi i d'unitat, contraposat en associar-se gairebé casual i «liberal» de forces sorgides de les més variades iniciatives independents), nosaltres preferim des de fa temps l'expressió **«centralisme orgànic»**.

Quant a un més complet desenvolupament de la conclusió al·ludida, mantenim que ho haurà, millor encara que del desenvolupament d'aquest estudi del com tracem aquí alguna premissa inicial, més probablement en textos que podran ser discutits al V Congrés Comunista mundial. El problema està també considerat en part en les tesis tàctiques per a l'IV Congrés que han estat recentment reproduïts en **«Stato Operaio»**.

Anem ara a un simple reclam històric que s'ha de tenir present per evitar qualsevol solució simplista del problema, ja sigui aquella que en tot moment vol un vot per donar-li la raó a la majoria, com aquella que per a tots els casos li dona la raó per contra a les jerarquies centrals i supremes. Es tracta de mostrar com s'ha d'aconseguir per una via real i dialèctica la superació efectiva dels dilemes, de vegades emboirats, als quals no rarament condueixen els problemes de caràcter disciplinari en la pràctica.

Tornem a la història dels partits socialistes tradicionals i de la II Internacional. Aquests partits, en els grups oportunistes que havien pres la direcció, es refugiaven en l'ombra dels principis burgesos de democràcia i d'autonomia dels diferents òrgans. Això no obstant, no impedia que contra els elements d'esquerra que reaccionaven a les tendències revisionistes i oportunistes s'emprés àmpliament l'espantall de la disciplina de la majoria i de la disciplina als dirigents. Això es va convertir fins i tot en l'expedient fonamental amb el qual aquells partits van poder assumir sobretot amb l'esclat de la guerra mundial, la funció, en la qual van degenerar, en instruments per a la mobilització ideològica i política de la classe obrera per part de la burgesia. Es va imposar així una veritable dictadura dels elements de dreta, contra la qual els revolucionaris van haver de lluitar, no perquè eren violats els principis immanents de la democràcia interna dels partits, o per batre's contra el criteri de centralització del Partit de classe, que precisament l'esquerra marxista de vegades reivindicava, sinó perquè en la realitat concreta es tractava d'oposar-se a forces efectivament antiproletàries i antirrevolucionàries.

Es va justificar així plenament en aquells partits el mètode de constituir fraccions d'oposició als grups dirigents, de conduir contra ells una crítica despietada, per després arribar a la separació i a l'escissió que van permetre la fundació dels actuals partits comunistes.

És per tant evident que el criteri de la disciplina és, en certes situacions, usat pels contrarevolucionaris i serveix per obstaculitzar el desenvolupament que condueix a la formació del veritable Partit revolucionari de classe.

L'exemple més gloriós de com la necessitat de saber esbocinar la influència demagògica de tals sofismes ens ve donat precisament per Lenin, qui va anar cent vegades atacat com a dissolvent, disgregador, violador dels deures del partit, però va prosseguir impertèrrit per la seva via, i es converteix amb perfecta lògica en el reivindicador dels sans criteris marxistes de centralització orgànica en l'Estat i en el Partit de la revolució. En canvi, l'exemple més desgraciat de l'aplicació formalista i burocràtica de la disciplina ens ve donat pel vot que el mateix Carlos Liebknecht es considerava obligat a donar el 4 d'agost de 1914 a favor dels crèdits de guerra.

És cert doncs, que en un moment donat i en una certa situació, la possibilitat de produir-se i potser de reproduir-se l'haurém de considerar millor en el seu moment, la direcció revolucionària esta marcada per la fractura de la disciplina i de la centralització jeràrquica d'una preexistent organització.

No succeeix d'una altra manera en el si de les organitzacions sindicals, moltes de les quals estan encara dirigides per grups contrarevolucionaris. També aquí els dirigents tenen tendresa per la democràcia i la llibertat burgesa, i es declaren entre aquells que rebutgen amb horror les tesis comunistes sobre la força i la dictadura revolucionària. No obstant, això no treu que els comunistes, lluitant en el si de tals organismes, hagin de contínuament denunciar els procediments dictatorials de la burocràcia dirigent i mandarinesca, i el mètode concret per tractar de destronar-la és el de reivindicar en les assemblees i en les votacions l'aplicació d'una pràctica democràtica. Això no vol dir que nosaltres hàgim de refugiar-nos en la creença dogmàtica per la democràcia estatutària, no estant en efecte exclòs, que en certes situacions pugui convenir prendre la direcció de tals organismes fins i tot amb un cop de mà. La guia que ens uneix al nostre objectiu revolucionari no pot mai doncs, estar proveïda de la condescendència formal i constant als dirigents oficialment investits, i ni tan sols pel compliment indispensable de tota la formalitat d'una consulta electiva. Repetim que la nostra solució es construeix de manera totalment diferent i superior.

Més difícil i delicat es presenta el problema quan passem a ocupar-nos de la vida interna dels partits i de la Internacional Comunista. Tot un procés històric ens separa de la situació que en el si de la vella Internacional va suggerir la constitució de fraccions que eren partits en el partit, i sovint la ruptura sistemàtica de la disciplina com a preparació per a l'escissió fecunda de conseqüències revolucionàries.

La nostra opinió sobre tal problema és que no pot resoldre's la qüestió de l'organització i de la disciplina en el si del moviment comunista sense mantenir-se en estreta relació amb la qüestió de la teoria, del programa i de la tàctica.

Nosaltres no podem plantejar un tipus ideal de partit revolucionari, com el límit que ens prefixem aconseguir, i tractar de traçar la construcció interna i la regla de vida d'aquest partit. Arribarem així fàcilment a la conclusió que en tal partit no poden ser admissibles competicions de fraccions i divergències d'òrgans perifèrics amb la direcció de l'òrgan central. Aplicant *sic et simpliciter* aquestes conclusions a la vida dels nostres partits i de la nostra Internacional, nosaltres no obstant, no haurem resolt res: no certament perquè tal aplicació integral no és per a tots nosaltres altament desitjable, sinó precisament perquè en la pràctica no ens apropem en efecte a tal aplicació. Més que l'excepció, els fets ens condueixen a revisar la regla en la divisió dels partits comunistes en fraccions, i en les divergències que de vegades es converteixen en conflictes entre aquests partits i la Internacional.

Desgraciadament la solució no és tan fàcil.

Convé recordar que la Internacional no funciona encara com un partit comunista mundial únic. Està encaminada per tal d'arribar a aquest resultat, indubtablement, i ha donat passos gegantescs pel que fa a la vella Internacional. Però per assegurar-se que procedeixi efectivament i en la millor manera en aquella desitjada direcció i conformar a tal objectiu la nostra obra de comunistes, hem d'associar la nostra confiança en l'essència i capacitat revolucionària del nostre gloriós organisme mundial a un treball continu basat sobre el control i la valoració racional de quant succeeix en les seves files i del plantejament de la seva política.

Considerar la disciplina màxima i perfecta, aquella que emanaria d'un consens universal també en la consideració crítica de tots els

problemes del moviment, no com un resultat, sinó com un mitjà infal·lible d'emprar amb cega convicció, dient *tout court*: la Internacional és el Partit Comunista mundial i s'ha de, sense més, seguir fidelment en quant els seus organismes centrals publiquen, és una mica invertir sofisticadament el problema.

Hem de recordar, per començar la nostra anàlisi de la qüestió, que els partits comunistes són organismes d'adhesió **«voluntària»**. Això és un fet inherent a la naturalesa històrica dels partits, i no el reconeixement de qualsevol **«principi»** o **«model»**. És un fet que nosaltres no puguem obligar a ningú a prendre el nostre carnet, no puguem fer un allistament de comunistes, no puguem establir sancions contra la persona que no se sotmeti a la disciplina interna: cadascun dels nostres adherents és materialment lliure de deixar-nos quan vulgui. No volem ara dir si és desitjable o no que estiguin així les coses: el fet és que així estan i no hi ha mitjans aptes per canviar-les. En conseqüència no podem adoptar la fórmula, certament avantatjosa, de l'obediència absoluta en l'execució d'ordres arribades des de dalt.

Les ordres que emanen de les jerarquies centrals no són el punt de partida, sinó el resultat de la funció del moviment entès com a col·lectivitat. Això no es diu en el sentit ximplement democràtic o jurídic, sinó en el sentit realista i històric. No defensem, dient això, un **«dret»** en la massa dels comunistes a elaborar les directrius a les quals han d'atenir-se els dirigents: constatem que en aquests termes es presenta la formació d'un partit de classe, i sobre aquestes premisses hem de plantejar l'estudi del problema.

Així es delinea l'esquema de les conclusions a les quals tendim nosaltres en la matèria. No existeix una disciplina mecànica bona per a l'aplicació d'ordres i disposicions superiors **«siguin les que siguin»**, existeix un conjunt d'ordres i disposicions que responen a l'origen real del moviment que poden garantir el màxim de disciplina, o sigui, d'acció unitària de tot l'organisme, mentre que existeixen altres directrius que emanades del centre poden comprometre la disciplina i la solidesa organitzativa.

Es tracta doncs, d'un disseny de les tasques dels òrgans dirigents. Qui haurà de fer-ho? Ho ha de fer tot el partit, tota l'organització, no en el sentit banal i parlamentari del seu dret a ser

consultat sobre el **«mandat»** a atorgar als dirigents electius i sobre els límits d'aquest, sinó en el sentit dialèctic que contempla la tradició, la preparació, la continuïtat real en el pensament i en l'acció del moviment. Precisament perquè som antidemocràtics, pensem que sobre el tema, una minoria pot tenir un visió més correcta que la majoria, en interès del procés revolucionari. Certament això succeeix excepcionalment, i és d'extrema gravetat el fet que es presenti aquesta inversió disciplinària com va succeir en la vella Internacional i com és predictable que ja no hagi de venir a les nostres files. Però, sense pensar en aquest cas extrem, existeixen altres situacions menys agudes i crítiques en les quals encara la contribució dels grups en l'invocar precisions de les directrius a traçar al centre dirigent, és útil i indispensable.

Aquesta és, breument, la base de l'estudi de la qüestió, que haurà de ser afrontada tenint present la veritable naturalesa històrica del partit de classe: organisme que tendeix a ser l'expressió d'unificar-se cap a un objectiu central i comú de totes les singulars lluites proletàries sorgides en el terreny social, organisme que està caracteritzat per la naturalesa voluntària de les adhesions.

Nosaltres resumim així la nostra tesi, i creiem ser fidels a la dialèctica del marxisme: l'acció que el partit desenvolupa i la tàctica que adopta, o sigui, la manera amb la qual el partit es presenta cap al **«exterior»** tenen al seu torn conseqüències sobre l'organització i constitució **«interna»** del mateix. Compromet fatalment al partit qui, en nom d'una disciplina il·limitada, pretén tenir-ho preparat per a un acció, una tàctica, una maniobra estratègica **«qualsevol»**, o sigui, sense límits bé determinats i coneguts pel conjunt dels militants.

El màxim desitjable d'unitat i solidesa disciplinària s'aconseguirà eficaçment només afrontant el problema sobre aquesta plataforma, i no prenent que estigui ja prejudicialment resolt per una banal regla d'obediència mecànica.